HAVACILIK

Yeni tip tayyareler

İngilizlerin Tayfun ve Amerikalıların Yıldırım avcı tayyareleri muvaffakiyet imtihanlarını geçiriyorlar

Yazan: **Arif Ahıskal**

Büyük Britanya İmparatorluk kuvvetleri bugün için hava cephelerinin en kuvvetli ve muvaffakiyetli av tayyarelerine maliktir.. Bunlar arasında Spitfire ve Hurricane tipleri saatte altı yüz kilometre sür'at yapmakta ve üzerlerinde sekiz makinelitüfek taşımaktadırlar. Bilhassa Hurricane avcılarının ateş huzmesine tesadüf eden hasım tayyarelerinin havada ikiye bölündükleri Manş sahilleri üzerinde canlı misallerle tespit edilmiştir.. Böyle kuvvetli silâhları ve oldukça yeter mahiyette olan sür'atlerile iş gören bu tayyarelerden daha mükemmellerini hazırlamış olmak İngiliz hava sanayiinin avcılıktaki tekâmül işaretidir. Spitfire'lerden daha sür'atli ve oynak Hurricane'lardan daha kudrette ateş kuvveti olan bu yeni tip av tayyaresine Tayfun adı verilmiştir. Bu tayyare prototif uçuşlardan ve aerodinamik denemelerden yakasını kurtarmış ve seri halinde inşaatına geçilmiştir. En sür'atli, en oynak ve en iyi silâhlı bir av tayyaresi olmaktan başka bugünün avcılarından da daha yükseğe çıkabilmesi av muharebe tabiyesi bakımından bir üstünlük arzetmektedir. Bu tayyarenin normal olarak sür'ati saatte altı yüz elli kilometre olarak gösterilmektedir.

Amerikan sanayii de boş durmadığını gösterecek hızlar vermektedir. On üç bin metre irtifaa çıkacak bir av tayyaresi Republic Aviation Corporation fabrikaları tarafından inşa edilmiştir. Henüz tecrübeleri sona ermemekle beraber bu tayyareye çok sür'atli oluşundan kinaye yıldırım tayyare adı verilmiştir. İki bin beygir kuvvetinde yeni bir motörle mücehhezdir. Silâhları gizli tutulmaktadır.

Bu arada Look heed air graft Corporation da Avrupadan Amerikaya geçebilecek ve 80 kişi nakledecek dört motörlü nakliye tayyareleri hazırlamış olduğunu ve bunların uçan kaleler heybetinde bulunduğunu haber vermiştir.

Bu yeni tayyarelerin harb çerçevesi içine girdikten sonra ne gibi muvaffakiyetler göstereceği ve ne neticeler alacağı merak edilebilir. Acaba tayfunlar Spitfire ve Hurricane'lardan daha afacan çıkarak hasımlar için bir korku olacak mıdır? Yıldırım tayyare düşman akıncılarını bozguna uğratarak kovalamada bir üstünlük alacak mı? Her iki yeni tip avcı ateşile benzerlerinden üstün muharebe kabiliyeti gösterecek mi?.

Bir tayyarenin muvaffak olup olmıyacağını prototip ve aerodinamik tecrübeler meydana çıkaramaz. Bu denemeler ancak tayyarenin beklenen sür'ati verip vermiyeceğini, tayyare muvazenesinin yerinde olup olmadığını, mukavemetinin hesablara nazaran muvaffakiyetini ve nihayet heyeti umumiyesile günün harb isteklerine uygun düşüp düşmediğini meydana çıkarır. Bir tayyarenin harb kabiliyeti ise ancak hasımla karşı karşıya didişmeden sonra belli olur. Fabrikaların tecrübe pilotları profesyonel kimselerdir. Uçuş hilelerinin en incelerini bilirler. Tayyareye sür'at yaptırabilmek için kanadlar hücum zaviyelerinin yarım derecelik farklarını kollarlar.. İrtifaa çıkabilmek yolunda kuyruk takımı muvazene dümenleri üzerinde kıl kadar değişmeler yapılmasını mecburî kılarlar. Bu suretle büyük sür'atler, farklı irtifalar ve hatta cambaz uçucular elinde klâsik akrobasinin üstünde cambazlıklar yaparlar. Bütün bunlar fabrika hesabına bir gösteriştirler. Hakikat ancak muharebede doğar. Bugün için Spitfire ve Hurricane tayyareleri Almanların en çok güvendikleri avcıları olan Messerchmitt - 109 ve 110 tipleri karşısında muvaffakiyetle savaşmış ve ayakta durabilmiştir. Yeni tiplerin de bu muvaffakiyeti göstermesi için bir tecrübe devresini hem de, en güç bir imtihan olan hasım karşısında denemeyi kazanmas ıicab eder. Amerikan fabrikalarının İngiltereye verdikleri harb tayyarelerini yakından tetkik etmek ve çalışma tarzları hakkında raporlarını tanzim etmek üzere askerî hava müşahidleri gönderdiklerini ajanslar arasında okuduk. Bu müşahidler; henüz hiçbir hasım karşısına çıkmamış ve ilk olarak Manş cephesinde imtihana girecek Amerikan ordu tayyarelerini görecekler ve icab ederse tadilât yapılmak hususunda yardım edeceklerdir.

Katalogların verdiği sür'at bir hava muharebesi için kıymetsizdir. Normal vasıfta yetişmiş bir av pilotunun elinde ve muhtelif hava şartları altında alınacak sür'atler tayyarelerin faydalı hızlarını meydana çıkaracaktır. Gerek tayfun ve gerekse Amerikalıların yıldırım tayyareleri üzerinde, zamanın ve günün en muvaffak silâhıdır damgasını görebilmemiz herşeyden evvel zaman ve alınacak hasıla işidir. Böyle uygun ve muvaffak bir hasıla temenni edilebilir. Ancak kat'iyetle bugün için hükmedilemez.

Seksen kişilik nakliye tayyarelerinin servise çıkarıldığı kabul edilebilir. Çünkü bu tayyare mademki uçan kalelerin bir örneğidir ve normal olarak yolcularını taşımak gayesini gütmektedir, o halde uçar ve yolcularını nakleder. Ancak hasım müdahalesi karşısında müdafaa kabiliyeti tecrübe ister.

A. AHISKAL

ŞUNDAN BUNDAN

Birleşik Amerikanın Reisicumhur muavini

Niçin alelâcele ispanyolca öğreniyor?

Dük d'Aosta'nın meraklı hayatı - Tonga adalarının İngiltereye yardımı

Birleşik devletler Amerikası Reis muavini Henry Wallace (Hanri Valas), gazetecilere, ispanyolca öğrenmeğe başladığını söylemiştir. Bu haber, bir mühim müjde imiş gibi, bütün Birleşik Devletler Amerikasında büyük bir alâka ve memnuniyet uyandırmıştır.

Devlet reis muavininin ispanyolca öğrenmesinin sebebi, yakında cenubî Amerikaya bir seyahat yapması hakkındaki tasavvurudur. Henry Wallace, ispanyolca öğrenmekle, cenubî Amerika devletleri ricalile daha esaslı bir şekilde anlaşabileceğine hükmetmektedir.

Tonga adalarının İngiltereye yardımı

Polinezyada «Dost adaları» da denilen Tonga isminde toplu bir takım adalar var. Bu adalar, İngilterenin himayesi altında yerli bir idareye tâbidirler. Bütün nüfusları 23 bin 500 kişidir. Tonga adaları, dünyanın cennete benzeyen yerlerinden olmakla meşhurdurlar. Bu adalarda, halk hastalık ve sefalet nedir bilmezler. Hepsi de çok güzel insanlardır.

Bu adaları, Onsekizinci asırda meşhur seyyah Kook keşfetmiştir ve onların Kralına iki kaplumbağa hediye etmiştir, ki bunlardan birinin Kraliçenin güzel bahçesinde hâlâ gezindiği ve bu ihtiyar mahlûkun seyyahlar tarafından merakla seyredildiği söyleniyor.

Kraliçe Salot Tubu, mülkünde tam salâhiyetle hükümrandır. Küçücük devletin parlamentosu, kabinesi ve kendine mahsus parası da vardır.

Bu küçücük Krallığın bazı hususiyetleri vardır. Adalardan biri, zaman zaman, denizde kaybolur, tekrar su yüzüne çıkar. Adanın son meydana çıkışı 1927 senesidir.

Adalardan diğer biri, Niyu-Fo-U, Krallık merkezi olan Nunnalopa adasından yedi yüz kilometre uzaktadır. Yedi yüz kişilik ahalisi, hâlâ faaliyette olan bir volkanın sırtlarında otururlar. Bu adanın etrafı kayalık olduğundan gemiler yaklaşamaz. Bundan dolayı, evvelce, posta paketleri çinko sandıklarına konur, vapur uzaktan geçerken bunları denize atar, ada yüzücüleri de onu sürükleyerek getirirlerdi. Şimdi, adalılar, bu iş için sandal teşkilâtı yapmışlar, vapura gidip posta paketlerini almayı temin etmişlerdir.

Adalılar, posta işlerinin tuhaflığından istifade ederek kârlı bir işe de girişmişlerdir. Her hangi memleketten olursa olsun kendilerine, altı penslik bir pulu ihtiva eden bir mektub gönderene, on lisanla yazılmış olan adanın yegâne pulunu göndereceklerini, bütün dünya matbuatile ilân etmişlerdir. Adalılar, bu garib usul sayesinde epeyce kâr temin etmektedirler.

Toga Krallığı, son zamanlarda, daha çok nazarı dikkati celbetmiştir; çünkü Kraliçe, İngiltereye, 150 kişilik küçük bir ordu ile yardım edeceğini bildirmiştir. Bu 150 kişilik ordu, şimdi talim ediyorlar ve İngiliz ordusuna iltihak etmek için talim müddetinin bitmesini bekleyorlar.

Dük d'Aosta'nın hayatı

Duc d'Aoste (Dük d'Aosta) İtalya Kralının yakın akrabasıdır. Habeşistan Kral Naibi olan bu zat, bu vazifeye geçinceye kadar maceralı bir hayat yaşamıştır.

Duc d'Aoste, 16 yaşında iken Umumî Harbe gönüllü olarak iştirak etmiştir. Harbi takib eden sulh senelerinde macera aşkile Afrikaya geçmiş, aslan, kaplan avcılığile vakit geçirmiştir. Ondan sonra da izini kaybettirerek keyfine göre bir sürü işlere girişmiştir. Kral hanedanı, artık bir haber alamadığı bu zatı, ölmüş diye ilâna hazırlanırken, onun Belçika Kongosundaki bir sabun fabrikasında ustabaşı olduğunu öğrenmiştir.

Bu maceraperest Kral Naibinin, bugünlerde, Habeşistandan tayyare ile İtalyaya kaçtığı bildirilmektedir.

M. Rasim ÖZGEN

İthalât - İhracat

Dört ay zarfında en çok mal Almanyaya gönderildi

Başvekâlet İstatistik umum müdürlüğü nisan ayına ve 1941 senesi ilk dört ayına aid haricî ticaret istatistikleri hulâsasını neşretmiştir.

Bu istatistiğe göre, nisan ayında ithalâtımızın kiymet yekûnu 8,314,174, ihracatımız ise bundan 9.629,673 lira fazlasile 17,943,846 milyon liradır. Geçen sene ayni ayda ithalât bu senekinden az olarak 6,7 milyon, ihracat da gene çok az olarak 10 kusur milyon liralık idi.

1941 senesi ilk dört ayında ithalâtımız 27,097,961 lira ve ihracatımız da 64,549,763 liralıktır. Geçen senenin ilk dört ayında ithalâtımız 24,303,677, ihracatımız ise 48,744,225 liralıktı. Bu senenin ilk dört ayında ihracatımız 37,4 milyon liralık fazladır.

Senenin ilk dört ayında ihracatımızın en mühim kısmı Almanyaya olmuştur. Umumî ihracatımızın yüzde 21,24 ü Almanyaya, 14,28 i Amerikaya ve 10,08 i İsviçreye yapılmıştır.

İthalâtımızın ise yüzde 21,94 ü İngiltereden, yüzde 18 i Rumanyadan ve 14,74 ü Almanyadan yapılmıştır.

Son günlerde bilhassa Almanyaya yumurta ihracatı artmıştır. Ticaret Vekâleti Almanyaya bir çok yumurta lisansı vermiştir. Bu sebeble yumurta piyasası da yükselmektedir. Piyasada ihracatı karşılayacak kadar mal bulunmaması da ayrıca bir mesele teşkil etmektedir.

MÜTEFERRİK

Coğrafya kongresine gidecek profesörler

Coğrafya program ve kitablarile coğrafya terimleri ve Türkiye coğrafyasının tetkikinde esas tutulacak taksimat ve prensipler üzerinde çalışmak üzere Maarif Vekâleti tarafından Ankarada toplanmasına karar verilen «Coğrafya kongresi» ne aid hazırlıklar bitmiştir. Kongre, cuma günü saat 14 te Maarif Vekili Hasan Âli Yücelin riyasetinde Ankara Dil, Tarih - Coğrafya Fakültesinde açılacaktır.

Kongreye, şehrimizden iştirak edecek olan Üniversite fizikî coğrafya profesörü İbrahim Hakkı, beşerî şe iktısadî coğrafya profesörü Rustov, Türkiye coğrafyası profesörü Besim Darkut, umumî coğrafya doçenti Ahmed Hulûsi Ardel, İktısadî coğrafya doçenti Ali Tevfik Tanoğlundan mürekkeb heyet bu akşam Ankaraya hareket edecektir.

Efganistana giden muallimler

Efganistan hükûmeti, bir müddet evvel hükûmetimize müracaat ederek mekteblerde vazife görmek üzere muallim istemişti. Maarif Vekâleti, Efganistanın bu talebini muallimlerimize bildirmiş, arzu edenlerin müracaatlerini istemişti. Galatasaray tarih, coğrafya muallimi Muhiddin Sandıkçıoğlu, İstanbul Erkek lisesi fizik muallimi Ali Hikmet, tabiiye muallimi Gani, Gazi Terbiye Enstitüsü muallimlerinden Fuad bu talebi kabul ederek Efganistana hareket etmişlerdir. Muallimler orada dört sene kalacaklar, bu müddet zarfında buradaki kıdemlerinden de istifade edeceklerdir.

Vilâyet dahilinde 12,500 sığınak ve siper yapıldı

Vilâyet Seferberlik müdürlüğü kaymakamlar vasıtasile sığınak inşası işini ehemmiyetli bir şekilde takib etmektedir. Kaymakamlardan alınan malûmata nazaran şimdiye kadar 12,500 siper, sığınak inşa olunmuştur. Maamafih mıntakalarındaki siper listesini henüz vilâyete bildirmemiş kazalar da vardır. Bunlardan malûmat geldikçe bu miktar artacaktır. Bazı yerlerdeki siperlerin kış mevsiminde çöktüğü görülmüştür. Bunlar tamir ettirilecektir. Bu ay zarfında şehirde yapılacak alârmın plânı hazırlanmaktadır. Plân, Dahiliye Vekâletine gönderilecek, Vekâlet muvafakat ettikten sonra tatbikına geçilecektir.

Bir tahsildar mahkûm oldu

Belediye tahsildarlarından Sabrinin, tahsilât dipkoçanını tahrif ederek zimmetine 50 lira geçirmekten muhakemesi bitmiştir. Davaya bakan İstanbul 2 nci Ağırceza mahkemesi, Sabriyi 2 sene, 11 ay hapse ve 3 sene de memuriyetten mahrum kalmağa mahkûm etmiştir.

Şehir ve Memleket Haberleri

Hastabakıcı kursları

Kızılay Hastabakıcılık mektebinde dün iki kurs birden açıldı

Kurslara devam eden Tıb Fakültesi talebelerinden bir kısmı

Hasekideki Kızılay hastabakıcılık mektebinde, dün gönüllü hastabakıcı hemşireler için iki kurs açılmıştır. Kurslardan birine bu sene Tıbbiye mektebinin ikinci sınıfına geçen kız talebeden 18 kişi iştirak etmektedir. İkinci kursa da haricden hastabakıcı yazılmak üzere müracaat edenler derse başlamışlardır.

Cerrahpaşa, Haseki ve diğer hastanelerimizde açılan hastabakıcılık kurslarında da muntazaman amelî ve nazarî olarak derslere devam olunmaktadır.

Haricden hastabakıcılık kursuna iştirak etmek üzere yazılanlar 31 kişidir.

Bunlara, yara, pansıman, hastabakıcı ve harb cerrahisine müteallik dersler gösterilmektedir.

Serbest kurslara iştirak edenlerin adedi daha da artacağı umulmaktadır. Dün yeniden bazı müracaatler olmuştur. Hastabakıcı mektebindeki kurslar, talebenin kabiliyetine göre 1,5-2 ay kadar devam edecektir. Amelî dersler, mekteb başhemşiresi Fatma Bengisu ile hemşire Esma Deniz tarafından gösterilmekte, nazarî derslerle profesör doktor Muzaffer Esad, Şinasi Hakkı ve Zeki Zerenden mürekkeb bir heyet meşgul olmaktadır.

Yardımsevenler Cemiyetinde

Yardımsevenler cemiyetı İstanbul idare heyeti, dün haftalık toplantısını yapmıştır. Toplantıda, hastabakıcı yetişmek üzere Halkevlerine yazılan kadınlarımızın müracaatleri tetkik edilmiş ve bunların yarınki perşembe günü Eminönü Halkevine davet edilmeleri karar altına alınmıştır.

Hastabakıcı yazılmağa talib olanlar, yarın Eminönü Halkevinde toplanacak olan yardım koluna müracaat ederek vaziyetlerini tespit ettireceklerdir. Ayni gün saat 17,30 da, profesör ve muharrir Halide Edib tarafından, Türk kadınına düzen cephe gerisi hizmetleri etrafında bir konferans verilecektir.

Yardımsevenler cemiyeti, her kazadan tefrik edilecek üç genc kız veya genc kadının merkeze gönderilmesi hakkındaki müracaatine cevab gelmiştir. Seçilen kadınların isimleri tespit olunmaktadır. Bunlar, ayın sekizinci günü muhtelif hastanelerde açılacak olan hastabakıcılık kurslarına sevkedileceklerdir.

Cemiyet diğer taraftan, fakir ve muhtac çocukların, Maarif idaresinin açtığı kamplarda barındırılması için de teşebbüslerde bulunmaktadır. Hastabakıcı yazılmak üzere, Halkevlerine müracaat edenlerin sayısı 600 ü geçmiştir. Müracaatlerin çoğu, Fatih, Üsküdar, Kadıköy ve Beyoğlu mıntakalarından yapılmıştır.

Feyiz Daim Keremyanoğlu vefat etti

Değerli eski hâkimlerimizden olup hayli zamandır Maliye Vekâleti Hukuk işleri başmüşavirliğinde bulunan Feyiz Daim Keremyanoğlu, Ankarada işinin başında ansızın ölmüştür. Merhumun kalbden öldüğü anlaşılmıştır.

Feyiz Daim Keremyanoğlu 60 yaşında vardı. Kendisi Adliye Nazırı Abdurrahman Paşanın oğludur. İstanbulda hâkim olarak senelerce faaliyet göstermiştir. Birinci hukuk reisi iken «reisi evvel» unvanile tanınmıştır. Beynelmilel mahiyet alan meşhur Lotüs vapuru davasının halli için Laheyde toplanan adalet divanına Türk hâkimi olarak gitmiştir. Beynelmilel mahkemede bu mühim dava, Türkiyenin Lotüs vapuru meselesindeki hareket tarzını tasvib eder bir hükümle neticelenmiştir.

Feyiz Daim Keremyanoğlu adliye sahasından kendi arzusile çekildikten sonra maliye sahasına geçmiştir. Hukuk işlerine vukufu, zekâsı ve ayni zamanda dürüst ahlâkı, sağlam seciyesile tanınan Feyiz Daim Keremyanoğlunun bu anî ölümü her tarafta derin teessür uyandırmıştır. Bu acı kayıbdan dolayı merhumun ailesi mensublarına taziyet beyan ve merhuma mağfiret dileriz.

İKTISAD

Kahveler nasıl tevzi edilecek?

Son defa şehrimize gelen kahvelerin ne şekilde tevzi edileceği malûm değildir. Evvelce ithalât birliklerine verilmek suretile bu tevziat yapılmakta idi. Bu sebeble birlikler tekrar vilâyete müracaatle tevziatın gene kendileri vasıtasile yapılmasını istemişlerdir.

Tevziat şeklini Ticaret Vekâleti tayin edecek, ağlebi ihtimal bu işle İaşe müsteşarlığı meşgul olacaktır.

Haricî ticaret rejimi

Dün Mıntaka Ticaret Müdürlüğünde bir toplantı yapıldı

Haricî ticaret rejimimizi yeniden tanzim eden 15843 sayılı kararname dün alâkadar makamlara tebliğ edilmiş ve tatbikına geçilmiştir.

Bu kararnamenin muvakkat maddeleri hükümlerinden olan takas tasfiye heyetlerinin elinde bulunan işler üzerinde görüşülerek kararname hükümlerine göre tedbirler almak üzere dün Mıntaka Ticaret müdürlüğünde müdür Said Rauf Sarper, Ticaret odası umumî kâtibi Cevad Düzenli, İstanbul kambiyo müdürü ve Merkez Bankası İstanbul şubesi müdürü Müfidin iştirakile bir toplantı yapılmıştır. Tasfiyeye tâbi 20000 takas dosyasından ikmal edilemiyen 1000 tanesinin Ankarada kurulacak heyete devri için hazırlık yapılması takarrür etmiştir.

Yeni kararnamenin ruhu şudur: Aramızda ticaret ve tediye anlaşması bulunan memleketlerden yapılacak ithalât, anlaşmalar hükümleri dairesinde ve ayrıca umumî mevzuatın müsaadesi nispetinde serbesttir.

Türkiye ile ticaret ve tediye anlaşması bulunmıyan memleketlerle ticarî mübadeleler hususî takas yolu ile veya serbest dövizle cereyan edecektir.

Aramızda ticaret anlaşması bulunan memleketlerle olacak hususî takas muameleleri Merkez Bankası ve aramızda ticarî anlaşma bulunmıyan memleketlerin muameleleri de takas şirketi tarafından tedvir olunacaktır.

Bundan sonra muamelelerin tedviri için Ankarada bir (ticarî tediyeleri tanzim) komitesi kurulmuştur. Bu komite Ticaret Vekâleti müsteşarın riyaseti altında dış ticaret dairesi reisi, Maliye Vekâleti nakid işleri umum müdürü ve Merkez Bankası müdüründen mürekkebdir.

Kararnamenin muvakkat maddelerine göre takas tasfiye heyetleri ve büroları haziranın 15 inde ilga edilecek ve bunların evrakının toplanması nihayet haziran sonunda ikmal olunacaktır.

Şeker ve glikoz beyannameleri

Şeker ve glikoz beyannameleri tamamile Defterdarlığa verilmiştir. Bundan sonra Defterdarlık memurları, stoklar üzerinde tetkiklerde bulunacaklardır. Beyanname vermemiş olanlardan beş misli ceza alınacaktır. Verilen beyannamelerde yazılı glikoz ve şekerin yeni vergi zamları üç taksitte tahsil edilecektir.

Üniversitede ikmal imtihanı

İmtihan tarihinin değiştiği hakkındaki haberler doğru değil

Dün bir Akşam gazetesi, Üniversite ikmal imtihanlarının 1 temmuzda başlayacağını yazmıştır. Bu hususta malûmatına müracaat ettiğimiz Rektör vekili profesör Kemal Atay, bütün fakültelerin imtihanlarına dair yeni bir karar mevcud olmadığını söyliyerek bize şu izahatı vermiştir:

« — Üniversite imtihanları için verilmiş yeni bir karar yoktur. Yalnız, Tıb ve Fen fakülteleri son sınıf talebelerinin Gülhane stajları ağustosta başlayacağından, mezuniyet sınıfı talebesinin ikmal imtihanlarının 1 temmuzda başlayıp 15 temmuzda bitirilmesi münasib görülmüştür.

Diğer fakültelerin imtihanları normal zamanlarda yapılacaktır. Ancak Tıb ve Fen fakültelerinin beşinci sınıf talebelerinden az bir kısmı, bize müracaat ederek ikmal imtihanlarının son sınıf talebesile birlikte yapılmasını teklif ettiler. Fakat Üniversite talebesinin ekserisinin Anadoluda bulunduğunu gözönünde tutarak buna imkân görmedik. Maamafih vaziyeti Vekâlete, size beyan ettiğim mütalea ile birlikte arzettik. Gelecek cevaba göre kat'î karar verilmiş olacaktır.»

Fakültelerle diş tababeti ve eczacı mektebleri son sınıf askerlik ikmal imtihanlarının 5 haziranda başlayacağı talebeye ilân edilmiştir.

ADLİYEDE

Çay ihtikârı davası

Tahtakalede Tahmis sokağında çaycı Mehmed Ali Rıza ile çırağı Kamber Mehdipur ihtikâr suçundan mahkemeye verilmişlerdir. Davaya göre, Bandırmadan çay satın almağa gelen bakkal Şükrü Evene, bu dükkânda, çayın kilosu 750 kuruştan satılmıştır. Bir sandık içerisinde 11 kilo 350 gram çay varmış. Bir sandık çay için, Şükrü Even, evvelce numaraları memurlarca alınmış 85 lirayı dükkândaki masanın üstüne bırakmıştır. Bu sırada da memurlar içeriye girerek zabıt tutmuşlardır. Çayın azamî fiatı kilo başına 562 kuruş olabileceği de, Fiat Murakabe komisyonu tarifesinden anlaşılmıştır.

Dünkü muhakemede sorgu yapılmış ve muhakemenin devamı, Fiat Murakabe komisyonundan sorulan bir hususa cevab gelmesi için, 6 haziran 15 e kalmıştır.

HEM NALINA HEM MIHINA

Tarih bilmeyen Amiral

İngilizlere göre Fransızın tarifi şudur:

«Coğrafya bilmiyen adam»

Gerçi, İngilterede de, Loid Corc gibi, Başvekâlet makamına kadar çıkmış oldukları halde coğrafya imtihanından sıfır alacak insanlar yok değilse de, Fransızların coğrafya bilgisizlikleri çok daha fazla ve umumî olacak ki İngiliz, komşusu için «coğrafya bilmiyen adam» demişlerdir. Ben de, Fransaya yaptığım müteaddid seyahatlerde, orta sınıf halk arasında, İstanbulu Cezayirde sananlar görmüştüm.

Denizcilik mesleğinde yetiştiği için, Amiral Darlan'ın coğrafya bildiğini kabul etmek lâzım ise de bu meşhur Fransız Amiralının da «tarih bilmiyen adam» olduğuna son beyanatını okuduktan sonra karar verdim.

Filvaki, eğer Fransız Başvekil muavini tarih bilseydi, hem de Âdem babamıza kadar çıkmağa lüzum yok, 20 sene evvelki tarihi bilseydi, İngiltereye atıp tuttuğu beyanatta:

«İngiltere, evvelce, bize hukukan tanımış olduğu şeyi kurnazlıkla ve cebren bizden koparmak için Türk ordusunu Kilikyaya saldırtıyordu» demezdi.

İngilterenin bir taraftan Suriye mandasının Fransızlara verilmesini kabul ederken diğer taraftan Suriyelileri Fransaya karşı tahrik ettiğini ve onları ayaklandırdığını iddia eden bazı Fransız muharrirlerinin bu yoldaki yazılarını okuduğumu hatırlıyorum. Fakat, Kilikya hakkında Amiral Darlan'ın ortaya attığı gibi, bir iddiayı ilk defa işitiyorum. Halbuki Türk Hatayı kurtarmağa çalıştığımız zaman, Gazi Ayıntabın kahramanca müdafaası ve umumiyetle Adana havalisinden Fransızları atmak için yaptığımız parlak mücadele etrafında bir hayli Fransız kitabı da okumuştum. Amiral Darlan ile ayni fikirde olanlar bulunabilir ve ben de bunları görmemiş olabilirim. Buna rağmen Fransız Amiralı gene «tarih bilmiyen adam» hükmünden kendini kurtaramaz.

Çünkü, müstevli Fransızları Kilikyadan çıkarmağı ilk düşünen ve bu gaye uğrunda kan dökerek nihayet muvaffak olanlar, sadece ve yalnız Türklerdir. O zaman, Loid Corc, bize yol göstermek ve muzaheret etmek şöyle dursun, tamamile aksi bir politika takib ediyordu.

O zamanki Fransız hükûmeti, Türklerden Kilikyayı alayım derken üstelik Suriyeyi de elinden kaçıracağını gördüğü için bizimle dövüşmektense anlaşmağı tercih etti; böyle yapmakla da uzağı gören, akıllı bir siyaset takib etti. Büyük Harbin galibleri arasında Ankara Büyük Millet Meclisi hükûmetile temasta bulunmak ve anlaşmalar imza etmek suretile onu ilk tanıyan, Fransa olmuştur. Hem de İngilterenin o zamanki arzusu ve politikası hilâfına. O kadar ki Lozan sulh konferansı müzakereleri esnasında İngiltere Hariciye Nazırı ve murahhas heyeti reisi Lord Kürzon, Fransanın, daha evvel, Kilikya etrafında Türkiye ile yaptığı anlaşmaları tanımak bile istememişti ve diplomatça sözlerle Fransanın adeta müttefiklerin davasına ihanet etmiş olduğunu bile ima etmişti.

Hulâsa, o zaman emperyalist Fransayı Kilikyanın üstüne oturmaktan meneden İngiliz entrikaları değil, Türk süngüleri olmuştur.

Tarih böyle diyor. Sayın Amirala Türk istiklâl harbi tarihini dikkatle okuyup iyice bellemesini tavsiye edeceğim. Bu, kendisi için çok istifadeli bir ders olur.

CUMHURİYET

Nüshası 5 kuruştur.

Abone şeraiti

	Türkiye için	Haric için
Senelik	1400 Kr.	2700 Kr.
Altı aylık	750 »	1450 »
Üç aylık	400 »	800 »
Bir aylık	150 »	Yoktur.

Dikkat

Gazetemize gönderilen evrak ve yazılar neşredilsin edilmesin iade edilmez ve ziyaından mes'uliyet kabul olunmaz.

Küçük hikâye

Yağlı müşteri

Artık bıçak kemiğe dayanmıştı. Pertev Sinirlioğlu; kim ne derse desin, istifayı göze almış, işinden büsbütün çekilmeğe karar vermişti. Aydan aya eline geçen birkaç kuruşun hatırı için her Allahın günü şefinin, tadından yenmez, tevil götürmez zırvalarını dinlemek, saçmasapan emirlerine ayak uydurmak betine gidiyordu. Esasen yok yoksul bir adam değildi de. Cebinde biraz parası, bankada beş on hisse senedi, muhtelif yerlerde babadan kalma arsaları vardı. Bunları satar savar, parasile bir dükkân açarsa ne başı ağrırdı? Zaten dükkâncılık, çocukluğundanberi bayıldığı şeydi: İşlek, süslü bir caddenin eğlenceli bir yerinde boyalı, cilâlı, vitrinleri aydınlık, pırıl pırıl muntazam küçük bir dükkân sahibi olmaya can atar dururdu. Bu iş, bir bakıma zahmetliydi ama, bundan sonrası için olsun, bir düziye sinirlerini oynatmaktan kurtulacak, suyuna gideceği müşterilerinin arasında güler yüzlü, tatlı dilli bir satıcı şöhreti kazanacaktı. Fena mı bu?

Pertev Sinirlioğlu, akıbet dediğini yaptı. İlkönce temizliğine, tehlikesizliğine bakarak, kırtasiye, mecmua filân satmayı düşünmüştü. Fakat o aralık gazetelerde; «Devren satılık bir elbiseci dükkânı» ilânına rastlayınca hazır önüne çıkan bu kısmeti kaçırmamayı daha münasib gördü.

***

Dükkânın ilk açılış sabahıydı. Siftahı etmek üzere içeriye, ortahalli, kırk beş elli yaşlarında, kısa boylu, pos bıyıklı, iri patlak gözlü biri girdi. Pantalon isteyordu. Acele yerinden fırlayan Pertev, çarçabuk raflardan indirdiği muhtelif pantalonları tezgâhın üstüne sıraladı. Müşteri, bunlardan ayırdığı bir tanesini evirip çevirdi. Sonra dikliğine tutarak boyunu ölçtü. Daha sonra tersini muayeneye girişti. Kumaşın bir tarafından iki elile, çitiler gibi, uğuşturup çekiştirdi. Kapının önüne doğru yürüdü. Pantalona bir de aydınlıkta baktı. Dikiş yerlerinin dışından çekip çıkardığı iki sıra ipliğin sağlamlığını denedi. Sonra bir kibritin alevine tuttu. Külünü parmaklarının arasında ezdi. Kokladı. Tereddüdle başını sallayarak gene tezgâhın başına geldi ve birdenbire:

— Nasıl, dayanıklı mı bari?.. diye sordu.

— Ne demek? Demir gibi.

— Bunu sonra anlarız. Bana iyi gelir mi dersin?

— Hiç düşünmeyin. Ismarlanmış gibi tıpatıp... Size göre...

— Bunu da anlarız. Kaça?

— On beş lira.

— On beş lira mı? Çocuk musun sen? (Cebinden çıkardığı bir çakıyı uzatarak) Şunu görüyor musun, şunu? 45 kuruşa aldım.

— Anlamadım.

— Nesini anlayacaksın... On beş liraya pantalon almaya yanaşmıyacağımı söylemek istiyorum. Kırk beşe aldığım şu çakının tamam üç ağzı var: Biri törpü, öteki tirbüşon... (Söz söylemeğe davranan Perteve meydan bırakmıyarak) Hayır, hayır... Yok yere münakaşa etmiyelim. Aradaki fark pek dehşetli... Sizde yelek bulunur mu?

— Var efendim.

— Peki, bir de onları görelim. (Önüne bırakılan yelekleri uzun uzun muayeneden sonra birini ayırır) Duruşu fena değil ama kumaşı nasıl acaba?

— Fevkalâde.

— (Emniyetsizlikle) Pek ummam. Neyse... Kaça bu?

— Son fiat yedi lira olur.

— (Yerinden hoplayarak) Ne dedin. yedi lira mı?.. Vay canına!.. (Kollarını takatsizce iki yanına salıverir) Sen ne söylüyorsun yahu... Geçen hafta evin anahtarını kaybetmiştim. Yeniden bir tane yaptırdım. Kaça, bilir misin? 35 kuruşa! Nah işte, (cebinden bir anahtar çıkararak) inanmazsan bak. Şaka etmediğimi anlarsın...

— (Şaşkın) Ey?.. Ne yapayım anahtarı?..

— Hiç, ne yapacaksın!.. İstediğin fiata yanaşmıyacağımı anlayasın diye gösteriyorum. (Enerjik bir jestle Pertevin önünde dimdik durarak) Bu yeleğe vereceğim yedi lira ile tamam 20 anahtar yaptırırım, anladın mı?

— Sözlerinizden bir şey anlayorsam arab olayım.

— Anlayorsun, anlayorsun... Hem de ne bileyim nasıl... Fakat işine gelmiyor. İnsan makul olmalı, her müşteriyi bir tutup da adamı kaz yerine koymamalı. 25 yıl önceki Umumî Harb seneleri geçti şimdi. (Pertevin söz söylemesine vakit bırakmıyarak) Çeneni yorma nafile. Ben kolay kolay dübaraya gelir takımdan değilim. Bunu peşin söyleyeyim de benden günah gitsin... Pardesü var mı sizde?

— (İsteksiz) Evet.

— Çıkar onlardan da birkaç tane göreyim. Fakat, havalar serin gidiyor. Onun yerine ince bir palto çıkarırsan daha iyi olur. Yarım sezonluk, tabiate uygun bir şey olsun. Ama çok pahalı istemem ha!.. (İnce paltoları tetkike başlar) Şu açık kestane renklisi şık bır şeye benzeyor.

— En son modadır.

— Bana da öyle göründü. Gelelim kumaşına?

— Kumaşını garanti ederim.

— Âlâ... Kaça?

— 33 lira.

— 33 lira mı?!..

— Uzun sözlerle yorulmıyalım diye bu fiatı söyledim. Hemen hemen sermayesine.

— Olur şey değil... Adamakıllı ihtikâr!.. (Cebinden bir pipo çıkartır) Bak şuna!.. Eskişehir taşı. Altı aydır kullanıyorum. Çok rahat da bir içimi var. Mübarek, fabrika bacası gibi çeker. Parasını sormuyorsun ya?!.. Kaça alsam beğenirsin? Üzülme, ben söyleyeyim: 25 kuruşa, hem de nereden?.. Beyoğlundan!.. Dur sana bundan daha kıyağını anlatayım da şaş. Ben günde bir paket de sigara içerim. Peki, ne masraf gider bunun için, bil bakayım?!..

— (Hiddetinden elleri titreyerek) E canım, bu sözlerin ne münasebeti var şimdi?

— (Aldırmıyarak devam eder) Paketini on altı buçuktan alıyorum. Müdafaa vergisi filân hep içinde. Hem de ne sigara: Gelincik!.. Şimdi insaf et... Bir bu paketi gözünün önüne getir, bir de kestane renkli bir pardesüye 33 lira vermeyi düşün! Bu kadar para ile... Dur biraz... (Cebinden kurşun kalem, kâğıd çıkararak hesabını yaptıktan sonra) İşte! Tastamam 200 paket sigara alınır. Hayır, mümkün değil, bu fiata yanaşamıyacağım. Hamdolsun daha çıldırmadım ben. Aklım başımda... Ha... Başımda dedim de... Sizde şapka bulunur mu?..

— Var ama beğenmiyeceksiniz.

— Neden o?

— Neden olacak, fiatından. (Çok mülâyim bir lisanla) En aşağı beş lira isteyeceğim. Siz, bermutad buna da «yanaşmıyacaksınız». Onun yerine (yeleğinin cebinden beş kuruş çıkarıp müşteriye uzatarak) şu çeyreği alıp buradan palamarı çözmeyi daha kârlı bulacaksınız, öyle değil mi?.. (Birdenbire parlayarak) Haydi bakayım, sabah sabah başımı belâya sokmadan çek arabanı.. (Ceketinin ensesinden tutup kapıya doğru ittikten sonra avazı çıktığı kadar bağırarak) Yallah!..

Nakleden:
N. TAPMAN

BULMACA

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1								■	
2				■					
3		■							■
4					■				
5						■			■
6					■				
7			■						■
8	■			■	■				
9							■		

Soldan sağa:

1 — Hileli fesad dolabı. 2 — Kış bahçesi, boyun atkısı. 3 — Eski bir Mısır Fir'avunu. 4 — Yeni değil, pahalı olmıyan. 5 — Soğuk mıntakalardaki ormanların ismi, merd erkek. 6 — Kiralama, inleme. 7 — Bir edat, mâni vücude getirme. 8 — Bir edat, kumaş iptidaî maddelerinden. 9 — Ay ışığı, nota.

Yukarıdan aşağıya:

1 — Güzellik bilgisi. 2 — Soru edatı, bir kadın ismi. 3 — Memleketimizde bir mıntaka, bir ehemmiyet vermeme tabiri. 4 — Garbî Anadoluda bir kasaba. 5 — İcra. 6 — Bir hayvan, takım. 7 — İyi kalbli adamlardan. 8 — Eski milletlerden (cemi). 9 — Güzel san'at, parçanın tersi.

Evvelki bulmacanın halledilmiş şekli

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	P	O	S	T	A	H	A	N	E
2	E	V	■	A	T	A	L	E	T
3	R	A	D	Y	O	■	A	Y	■
4	V	■	U	Y	M	A	K	■	S
5	A	Y	N	A	■	Ş	A	K	A
6	S	Ü	■	R	İ	■	L	O	P
7	I	R	A	■	K	R	I	K	■
8	Z	E	B	A	N	İ	■	A	T
9	■	K	A	Ç	A	K	■	N	E

Darendede sel tahribatı ve soğukların zararı

Darende (Hususî) — Buraya yağan şiddetli yağmur neticesinde çarşıya giren sel Binhan ve H. Derviş mahallesinde 2 ve Nadinde ise 4 ev yıkmış, mezru bahçe ve tarlaları basan sular, üç gün devam eden şiddetli soğuk ve kar yüzünden kazada 80 - 100,000 liralık bir zarar ika etmiştir.

Konyada doktor ücretleri arttı

Konya (Hususî muhabirimizden) — Konya Etibba Odası, doktorların muayenehanelerine gelen hastalardan alacakları ücreti iki, evine gidecekleri hastalardan alacakları ücreti üç ve gece hastalarından alacakları ücreti de dört liraya çıkarmasına karar vermiştir.

YENİ ESERLER

Hukuk Gazetesi

Türkçe ve fransızca olarak yedi senedenberi Cevad Hakkı Özbey tarafından kıymetli zevatın yazılarile neşredilmekte olan Hukuk Gazetesinin dördüncü cildinin 49/50 numaralı nüshaları olgun münderecatla intişar etmiştir. Bu nüshada Rize meb'usu Ord. Profesör Saim Ali Dilemrenin Adlî tıbba, İzmir meb'usu ve eski Adliye Vekili Ord. Profesör Mahmud Esad Bozkurdun Serbest boşanmaya, Ord. Profesör Mustafa Reşid Belgesayın İsviçre federal mahkemesi kararlarına, Profesör Hasan Tahsin Ayninin İstihlâk vergilerine, Cevad Hakkı Özbeyin Müddeiumumilik teşkilâtımıza, Profesör Gerhard Kesslerin Kooperatif hukukuna dair makalelerile, Profesör Charles Crozatın, İstanbul Tabibi Adlisi Enver Karanın ve daha sair kıymetli zevatın yazıları, etüdleri vardır. Tatbikat kısmında da istifadeli içtihadları, mütalealarını ihtiva eden bu ilim gazetesini okurlarımıza tavsiye eyleriz.

SPOR

Bir hakemin müdafaası

Hakem Şazi Tezcan Fenerbahçeli oyuncuyu sahadan çıkarmakla çok güzel ve tam yerinde hareket etmiştir.

Geçen pazar Şeref stadında oynanan Galatasaray - Fener maçının baş taraflarında değerli hakem Şazi Tezcan sarı lâciverdlilerden bir oyuncuyu sahadan dışarı çıkarmak mecburiyetinde kaldı. Hakemi, böyle bir karar vermeğe sevkeden âmil, zaten kolayca tahmin olunacağı veçhile, sahadan çıkarılan gencin, hemen beş dakika zarfında, üstüste ve pek aşikâr bir şekilde kasden favullar yapması, yani sağa sola tekme sallaması idi.

O gün stadyomda bulunan ve doğru düşünebilen herkesi memnun eden bu kararı verdiğinden dolayı Şazi Tezcan, ertesi günü bazı gazetelerde şiddetli hücumlara maruz kaldı, hâlâ da kalmakta devam ediyor.

Bu hücumlar arasında kulübcülük hırsile gözleri kararan bazı zevat, hiç düşünmeden kalemi ellerine alıyorlar ve ne yazdıklarının da galiba pek farkında değildirler. Bir defa Galatasaray - Fener karşılaşmaları her zaman büyük bir heyecan vesilesi olur. Bu heyecan sık sık gerek oyuncuları, gerek halkı çılgına döndürmüş ve pek çirkin, bazan da hatta kanlı tezahürata vesile olmuştur. Spor tarihimizde daha düne kadar ayakları kırılan, kafası patlıyan, günlerce hastanelerde yatmak mecburiyetinde kalan oyuncular hemen hemen sadece ya Galatasaraya, yahud da Fenerbahçeye mensub genclerdir ve bunlar mutlaka bu iki rakib takımın karşılaşmasına kurban gitmişlerdir.

Bu sakil vaziyetlere, şimdiye kadar hakemlerin zayıf davranmaları, şiddetli cezalar vermemeleri sebeb oluyordu. Biz spor sahalarımızda bu beceriksiz hakemlerin affolunmaz hatalarını polislerin ve askerlerin tamire çalıştıklarını pek çok defalar görmüşüzdür.

Spor, her şeyden evvel disiplin altında yapılır. Hangi şubesinde olursa olsun, sporcular birbirlerine hürmet ve sevgi ile karışık bir muhabbet beslerler ve bu arkadaşlık havası içinde ancak temiz bir rekabet hissile oynarlar, koşarlar, atlarlar, zıplarlar.

Karşısında oyuncunun ayağını kıracağım, yahud kafasını patlatacağım düşüncesile hareket etmek başı bozukluğuna spor sahalarımızda artık yer verilmemek lâzımdır.

İşte Şazi Tezcanın geçen pazar Şeref stadında verdiği yerinde kararın manası bu idi. Ve ihtimal gene kavgalı, dövüşlü biteceğe benziyen maçın doğru dürüst nihayet bulmasını temin etti.

Şazi Tezcana, hücum etmek şöyle dursun, tebrikler göndermeliyiz. Hatta gönül ister ki, Beden Terbiyesi Genel Direktörlüğü bütün diğer hakemlere Şazi Teczanı nümune olarak göstersin ve aynen onun gibi hareket etmelerini tavsiye etsin.

Ankarada yapılacak millî küme maçları

Millî küme deplâsman maçları için Beşiktaşla İstanbulspor takımları cuma günü Ankaraya gideceklerdir.

Cumartesi günü Beşiktaşla Harbiye, İstanbulsporla Maskespor karşılaşacaklardır. Pazar günü de Beşiktaşla Maskespor, İstanbulsporla Harbiye oynıyacaklardır.

Güreş müsabakaları

Pazar günü Şeref sahasında maruf pehlivanlarımız arasında serbest güreş müsabakaları yapılacaktır. Bu karşılaşmaların en mühimmi Mersinli Ahmedle Mülâyim arasında olacaktır. Geçenlerde iki pehlivan Bursada karşılaşmıştı. Bu çetin maçı Mersinli Ahmed kazandığı için bu hafta yapılacak müsabaka bir revanş sayılacaktır. Eski güreş antrenörü Finlandiyalı Pellinen de Kara Ali ile güreşecektir. Güreşlere saat 15.30 da başlanacaktır.

İktısadî meseleler

Harb hasarlarının tazmini

İngilterede hazırlanan kanun münasebetile

«Cumhuriyet» sütunlarının senelerdenberi müdafaasına yer verdiği (harb hasarlarının tazmini) hakkında evvelki yazımızda kısaca Fransa ve İngilterede tatbik olunan şekillerden bahsetmiştik. Geçen harbde en çok hasara uğrayan Fransada en çok tatbik sahası bulan harb hasarlarının tazminine dair bugünkü Fransada çıkan kanunlarla gerek İngiltere ve gerek Almanyadaki sistemler üzerinde (Hukuk İlmini Yayma Cemiyetinde) tetkiklere devam edilmekte olduğunu memnuniyetle öğrendik. Cemiyet reisi meb'us Refik İncenin şahsan da alâkadar olduğu bu meseleyi cemiyetin salâhiyettar ve kıymetli azaları uzun uzadıya incelemektedirler. Bu incelemelerin sonunda Türk vatandaşlarını tatmin edecek bir kanun mevzuu ortaya çıkmış bulunacaktır.

İngilterede harb hasarlarının tazmini hakkındaki mecburî sigorta, 11 birincikânunda İngiliz Avam Kamarasına teklif edilmiştir. Bu kanuna göre, İngilterede düşman harekâtı esnasında zarar ve hasara uğrayan vatandaşlar şu suretle tazmin edileceklerdir: 1 — Hasara uğrayan bütün binalar, gayrimenkul emlâk, 2 — Ticarî mahiyetteki bütün menkul ve mülkiyetler, 3 — İki bin İngiliz lirası kıymetine kadar şahsî eşya

Bundan başka sivil halkın hava hücumlarına veyahud her hangi başka düşman taarruzlarında vukua gelen ölüm ve zarar tehlikelerine karşı sigortasına aid mütemmim bir proje tetkik edilmiş ve ayrı bir takrir mevzuu teşkil etmiştir.

«Harb hasarları sigorta kanunu» nun başlıca esasları şunlardır: Binalara ve diğer gayrimenkul emlâke yapılan zararları telâfi için mecburî sigorta ihdas edilmiştir. Sigorta ücretinin seneliği, beş sene müddetçe, emlâk için birer İngiliz lirası kıymetine mukabil iki şilin nisbetinde olacaktır. Ziraî emlâk ile açık hava - eğlence maksadlarile kullanılan arazi için nisbet: Bir İngiliz lirasına mukabil (6 d) ye tenzil edilmiştir.

Bu sigorta ücretleri, harb başlangıcından sonra 31 ağustos 1941 tarihine kadar vukua gelecek harb hasarlarına aiddir. Ondan sonraki harb devresine aid diğer garantiler konulacaktır.

Tediye edilen tazminatın mecmuu (200,000,000) İngiliz lirasını geçtiği takdirde Maliye Nezareti fazlalığı diğer bir (200,000,000) İngiliz lirasına kadar karşılayacaktır. Tediye edilecek tazminatın mecmuu dört yüz milyon İngiliz lirasını geçerse, fazlalığın bir nısfı Maliye Nezareti tarafından, diğer nısfı da tezyid edilecek sigorta ücretlerile temin edilecektir.

Tazminatın tediyesi harb hasarları komisyonu tarafından kontrol edilecektir.

Komisyon, gerek kendisi, kerek ailesi ve gerekse ticareti için münasib bir mesken sermayesine muhtac olan bir kimseye (500) İngiliz lirasına kadar bir kıymette avans yapmağa salâhiyeti haizdir.

Muayyen kıymet hududunu geçen ziraat, makine, büro ve dükkân teçhizatı gibi bütün ticarî mahiyetteki menkul mülkiyet için de mecburî sigorta kabul edilmiştir. Ticarî projedeki ücret nisbeti, 3 eylûl 1939 dan 30 eylûl 1941 e kadar olan müddet için yüzde 30 şilin olacaktır.

Nihayet, her nevi şahsî mobilyaya aid ihtiyarî sigorta da yapılmıştır.

6-8 milyar İngiliz liralık tamirat kıymeti: —Bina ve gayrimenkul emlâk üzerine konan mecburî sigorta projesinin vüs'at ve ehemmiyeti, binalar için tahmin edilen kıymetin 6-8 milyar arasında bir tutara baliğ olacağile anlaşılır.

Düşman harekâtı esnasında tesadüfen zarara uğrayan ferdlere yardım edilmekle beraber hükûmet asıl millî iktısadiyatın hayatî esaslarından olan emlâkin kıymetini ihya etmeyi düşünmüştür. Tazminatın tediyesi ve harb hasarları komisyonu tarafından yapılan kontrol sayesinde yapılacak yeni binaların harbden sonra tatbik edilmek istenilecek daha iyi kanunlara uygun olarak inşası da temin edilecektir.

Sigorta taksitinin tahsili, dahilî gelir makamları tarafından yapılacaktır. Beş sene içindeki vergi hasılâtının (200) milyon İngiliz lirasına baliğ olacağı tahmin edilmektedir. Tazminat miktarı bu tutarı geçtiği takdirde fazlasını ayni miktara kadar Maliye Nezareti karşılayacaktır.

Kanun, aynı mülkiyetle alâkadar kimselerden alacağı vergi nisbetini tesbit eden bir madde de koymuştur. Küçük bir mülkiyet üzerine konacak ücreti basit bir misal olarak, piyasa kıymeti (1000) İngiliz lirası ve safî geliri (50) İngiliz lirası olan bir meskenin sigorta vergisi bir İngiliz lirasına 2 şilin, yani senede (5) İngiliz lirası olacaktır.

Tediye zamanı, zarara uğrayan binanın milli menfaat bakımından tamir veya yeniden inşasının müstaceliyetine göre tayin olunacaktır. İş ve malzeme elverişliği buna tâbi tutulacaktır.

«İş ücreti» nin tediyesi piyasanın iş ücretlerine uygun olmalıdır. «Kıymet» tediyesi ise, 31 mart 1939 tarihinden önceki bina kıymetine nisbeten harb hasarının intac ettiği kıymet düşüklüğüne göre tazmin edilecektir.

Tazminat almağa hak kazanmış kimseler yeni bir ev veya yeni bir ticarî müesseseyi satın almak veya kiralamak istediği takdirde komisyondan (500) İngiliz lirasını geçmemek şartile avans alabilecektir.

Şimendifer dahil olmak üzere umumî menfaat mahiyetini haiz hasarlar hususî bir kanun mevzuu teşkil eder. Hazırlanmakta olan bu kanun bilâhare Parlamentoya arzedilecektir. Maamafih, o zamana kadar âmme hizmetlerinin umumiyetle hususî mülkiyete tatbik edilen kanuna uygun olarak en münasib bir şekilde sigorta vergisine tâbi olmaları mecburî olacaktır.

İçtimaî yardım ve muavenet müesseselerinin sigorta muafiyeti: — Bazı yardım müesseselerile dinî mahiyetteki binalar için sigorta borcundan muafiyet konması teklif edilmiştir. Kanunda «fakirlere yardım, hastaların tedavisi, ve dinin intişarı» maksadlarile teessüs etmiş yardım müesseselerinin vergi mecburiyeti olmıyacaktır. «Terbiye, ilim ve tetkikat işlerine» aid yardım müesseseleri normal verginin üçte birini verecektir. Bu gibi müesseselere tediye edilecek tazminat miktarı, sözü geçen müessese mümessillerile yapılan temas neticesinde komisyonun verdiği karara bağlıdır.

Ticarî projeye göre, ziraat ticareti müstesna, kıymeti (1000) İngiliz lirasını geçen bütün mülkiyetlerin sigortası mecburî olacaktır. Ancak, çiftliğin yıllık geliri, çiftliğin veya ziraî mülk kıymetinin iki misli gibi muayyen bir kıymeti haiz olursa, ziraî sigorta mecburî kılınacaktır. Bu hududu geçtiği takdirde sigorta ihtiyarîdir.

Sigorta, alât ve edevat, hayvanat ve mahsullerden başka bomba çukurlarile zarara uğrayan araziye de teşmil edilecektir.

Tamamen ihtiyarî olan (şahsî eşya sigorta) kanunile (ticarî sigorta) kanunu dahiline girmiyen diğer şahsî eşya ve mobilyayı da sigorta etmek mümkündür.

Zarurette olan kimselere, zarurî malzeme ve giyim eşyasının tam tazminatı, sigorta ücreti alınmadan verilecektir.

Alâeddin CEMİL

Iğdır asliye hukuk hâkimliğinden:

Iğdır iskân memuru Ahmed Tekirdağın 18 senedenberi karısı bulunan Ali Mısır kızı Fatma aleyhine Iğdır asliye hukuk mahkemesine açmış olduğu boşanma davası sonunda: Müddeaaleyh Fatmanın bir gün evi eşyasını toplıyarak 18 senelik kocasının evini terk ve ortadan tegayyüb etmiş olduğu ve böylece evini terkeden ve adresini de bildirmiyen Fatmaya duruşma günleri de gazete ile ilân edildiği halde bulunamadığından gıyabında yapılan duruşma sonunda birbirlerinden ayrı yaşayan ve kanunun tahmil ettiği vazifeleri ifa etmiyen kimselerin aralarında evliliğin lüzumsuz görüldüğü ve ötedenberi de aralarında bir imtizacsızlığın da mevcud bulunduğu sabit olduğundan müddei Ahmedle müddeaaleyh Fatmanın boşanmalarına Fatmanın gıyabında ve Ahmedin yüzünde karar verilmiştir. Müddeaaleyh Fatmanın gazete ile ilân tarihinden itibaren on beş gün içinde temyiz hakkını kullanmadığı takdirde hükmün kat'iyet kazanacağı ilân olunur. (5404)

Cumhuriyet Halk sütunu

Denizyolları idaresinin nazarı dikkatine

Sünnetçi Rifat Köprülü imzasile:

«Banliyö treni yolcularını alarak 9,30 da Haydarpaşadan hareket etmesi lâzım gelen vapura yolcuların hemen hemen hiçbir sabah binmeleri imkânı yoktur. Çünkü bu vapur muvasalat zamanı ekseriya geciken posta treni yolcularını bekler ve diğer yolculara 9,30 da Kadıköyünden kalkan vapur tarife harici Haydarpaşaya uğratılmak suretile İstanbula götürülür. Neticede Boğaziçi, Halic vapurlarına, Avrupa banliyö hattı trenine yetişecek olanlar bunlara vaktinde erişemezler. Çünkü 9,47 de köprüde bulunmaları lâzım gelirken her zaman on, on beş dakika tcahhurla İstanbula muvasalat ediyorlar. İntizam ve dürüstlükten hiçbir zaman ayrılmıyan Denizyolu Umum müdürlüğünün bu mahzuru da izale etmesini dilerim.»

Otobüs bekleme yerindeki haşari çocuklar

Taksim Talimhanede Necati Ergür imzasile:

«Taksim - Yıldız ve Taksim - Yenimahalle otobüslerinin çeşme yanındaki sokakta bekledikleri malûmdur. Burada otobüsler hareket zamanına kadar ne içlerinde ve ne de o yakınlarda otobüsler işletmesine aid hiçbir kimse bulunmadan oldukları gibi terkediliyorlar. Erken gelen yolcular içeriye girip yerlerine oturdukları zaman o civardaki bazı haşarı çocuklar otobüsün içinde kovalamaca oynayarak, dilenerek ve diğer bir çok maskaralıklar yaparak oturanları taciz ediyorlar. Şoför ve biletçilere bu halden şikâyet edildiği zaman:

— Ne yapalım, biz de dinleneceğiz!

Diyorlar. Seyrüsefer idaresinin başıboş otobüs bırakılmaması için sahiblerine kat'î talimat vermesi hususunda nazarı dikkati celbeylemenizi rica ederim.»

Çanakkalede İhsan Üstünel'e

İstediğiniz şeyleri Ankarada Devlet

İstanbul Borsası, 3/6/941			
Londra	1	Sterlin	5,24
Nevyork	100	Dolar	130,— 132,20
Cenevre	100	İsv. Frc.	30,2025
Atina	100	Drahmi	0,9975
Madrid	100	Peçeta	12,9375
Yokoha	100	Yen	31,1375
Stokholm	100	İsveç K.	30,754
ESHAM VE TAHVİLÂT			
Sıvas - Erzurum 2 ilâ 7			19,90

Zayi — Rize Askerlik şubesinden aldığım terhis tezkeremi zayi ettim. Yenisini alacağımdan eskisinin hükmü yoktur.

Rizenin Kıbledağı köyünden 1312 doğumlu Salih oğlu Mehmed Tufan

Samatya nüfus memurluğundan:

Cambaziye mahallesi Yeniçeşme sokak 27 No. lı hanede ikamet eden Serkiz kızı Nazlı bu kere islâmiyeti kabul ederek ismini Sevim Sever olarak kabul ettiği ilân olunur.

Zayi — Malatya Askerlik şubesinden aldığım terhis tezkeremle nüfus kâğıdımı kaybettim. Yenilerini çıkaracağımdan zayilerin hükmü yoktur.

320 doğumlu Mehmed oğlu Mehmed Karaoğlan

Zayi — Cihangir Yabancı Askerlik şubesinden almış olduğum terhis tezkeremi zayi ettim. Yenisini çıkaracağımdan hükmü yoktur.

Boyabad Gazideresi köyünden İbrahim oğlu Hasan Çel 1315

Demiryolları Umum müdürlüğüne bir istida göndererek öğrenebilirsiniz.

Matbaamıza şikâyet mektubu göndermiş olan karilerimize

«Halk» ve «Doğru değil mi?» sütunlarında neşredilmemiş olan mektublar o işlerle alâkadar makamlara gönderilmektedir.

Mamakide kariimiz Mehmed Or'a

Bahsettiğiniz hususun bazı idarî sebebler dolayısile yapılmasına imkân yok tur. Teessüfle bildiririz.

RADYO

Bu günkü program

7,30 Program	18,15 Konuşma
7,33 Müzik (Pl.)	18,25 Konuşma
7,45 Haberler	18,45 Çocuk saati
8,00 Müzik (Pl.)	19,30 Haberler
8,30 Evin saati	19,45 Fasıl heyeti
★	20,15 Rad. Gazetesi
12,30 Program	20,45 Halk türküsü
12,33 Şarkılar	21,00 Konuşma
12,45 Haberler	21,10 Müzik
13,00 Orkestra	21,25 Bando
13,15 Şarkılar	22,10 Şarkılar
13,30 Orkestra	22,30 Haberler
★	22,45 Dans Mü. (Pl.)
18,00 Program	23,30 Kapanış.
18,03 Peşrevler	

Bir tavzih

İstanbul Sıhhat müdürlüğünden şu mektubu aldık:

«Sayın gazetenizin 2 haziran 941 günlü nüshasının 2 nci sahife 2 nci sütununda (Teşkilâtsızlık) ve yapacağımızı bilmemek yüzünden bazan gözümüzün önünde insanlar ölüp gidiyor. başlıklı yazı okundu:

Şöyle ki:

Filhakika bundan beş, altı gün evvel müdürlüğümüze yakın, Maarif müdürlüğü binası önünde gayet zayıf bir vatandaşın yatmakta olduğu, bir polis memuru tarafından müdürlüğümüz binası dahilinde bulunan merkez hükûmet tabibliğine haber verilmesi üzerine, merkez hükûmet tabibimiz Dr. Saib Giray alâkadar olarak derhal hastanın yanına koşup hastayı görmüş, Taşköprülü Necib isminde bu gencin hasta olduğu anlaşıldıktan sonra bir hasta arabası getirilerek hastanın Gureba hastanesine yatmasını temin etmiştir.

Bahse mevzu yazıda bu cihet tasrih edilmediğinden, keyfiyetin sayın gazetenizin ayni sahife ayni sütununda tavzihan ve ilâveten neşrini saygılarla rica ederim.»

CUMHURİYET — Mevzuubahs yazı havadis değildi, sıhhat işlerimizde teşkilâtsızlık olduğuna dair de değildi. Ani vak'alarda cemiyetin lâalettayin ferdleri arasında işbirliği yapmak teşebbüsünün eksik olmasını âfakî surette tetkik eden bir makale idi. Sıhhat müdürlüğünün bahsettiği vak'a ile bir münasebeti olmamasına rağmen tezkereyi derc ve müdiriyetin alâkasına teşekkür ediyoruz.

Hava kurumuna yardım edenler

Zaharyadis 2800, Hazzopulo biraderler 2760, Nuri Hamamcıoğlu 1000, Bodos Nikolâidis 1000, Sürat mensucat 600, Behçet Hıfzı Örnekal 600, İbrahim ve Süleyman Çehreli 500, Dikran Niğdeliyan 500, Mümtaz 500, Civanpulos 500, Nurullah Narin 300, Birlik ticaret 300, Ali Vafi mahdumları 300, A. Boncuk 300, İbrahim Ziya 250, Celâl Germen 250, Atalık zade mahdumları 200, Sadreddin King ve Hayri 200, Mustafa Faik Üster 200, Bosfor Ltd. Şti. 200, Yorgo Haci Dimitriyadis 200, Sabuncugil Ltd. Şti. 200, Karadeniz Mensucat 150, Limonciyan 100, İstefanidis 100, Salamon Bahar 100.

Yekûn teberruat 14,110 liradır.

Prof. Halide Edibin konferansı

Eminönü Halkevinden:

Prof. Halide Edib tarafından (Türk kadınının milli vazifeleri ve gönüllü hastabakıcılık) mevzuunda perşembe günü saat 17,30 da bir konferans verilecektir.

Teşekkür

Aile reisimiz yüksek mühendis ve müteahhid Ata Kayadelenin ebedi gaybubetinden mütevellid derin elem ve kederlerimize iştirak lûtfunda bulunarak cenazesine gelen, çelenk gönderen, bizzat veya telgraf ve mektubla büyük teessürümüzü teselliye koşan zevatı kirama kalbi teşekkürlerimizi takdim eder ve merhumun hastalığı esnasında yüksek hazakatlerile tedavisine iştirak buyuran doktorlara ve bilhassa daimi tedavisini kabul eden Dr. Hıfzı Bakıma ve hemşire Zeramyana ayrıca teşekküler ederiz.

Merhumun refikası, kızı, validesi, hemşireleri ve aile erkânı

***

Radyoma ârız olan bozukluğu radyo teknik atölyesi sahibi Bay Peren kendine mahsus bir hazakati fenniye ile eskisinden daha mükemmel ve hemen mücedded denecek bir surette tamir ettiğinden teşekküratımın takdimine muteber gazetenizin tavassutunu rica ederim.

Mecdi Cete

Konferans

Eminönü Halkevinden:

Evimizde 4/6/1941 çarşamba günü saat (17,30) da Köy ve Köycülük mevzulu bir konuşma yapılacaktır. Konuşmayı Vilâyet Köy Bürosu Şefi Salâhaddin Demirkan açacaktır. Köy davasile alâkalı bulunan bütün münevverlerin ve genclerin bu toplantıya gelmelerini rica ederiz.

ASKERLİK İŞLERİ

Yedek subayların yoklaması

Beyoğlu Yerli Askerlik şubesinden:

1 — Yedek subay ve askerî memurlarının haziran 1941 yoklamalarının 20 haziran 941 tarihinde nihayet bulacağı ve 20 haziran 941 tarihinden 30 haziran 941 tarihine kadar her ne suretle yoklamalara gelmiyen subay ve askerî memurlara tahsis edilmişse de son alınan emre göre yoklamalar mutlak surette 20 haziran 941 tarihinde bitecektir.

2 — Bu tarihten sonra kat'iyyen yoklama yapılmıyacaktır.

3 — Bu tarihte yoklamalarını yaptırmıyan subay ve askerî memurlardan 1076 sayılı kanunun 10 uncu maddesi mucibince 50 lira para cezası alınacağı ilân olunur.

Karadeniz Ereğlisi Memleket Hastanesi Başhekimliğinden:

Karadeniz Ereğlisi Memleket hastanesine iki kadın hastabakıcı alınacaktır. Aylık ücreti 35 liradır. Hariciye servislerinde çalışmış olanlar tercih olunur. İstiyenlerin çalıştıkları hastanelere veya müesseselere aid bonservislerile iki vesikalık fotograf ve hüsnühal mazbatasını iliştirerek bir istida ile Hastane Baştababetine müracaatleri lüzumu ilân olunur. (4277)

Fen Fakültesi Dekanlığından:

Fakültemizden mezun olanların diplomaları hazırlanmakta olduğundan eksik muamelelerinin tamamlanması için ilgililerin Fakülte idaresine müracaatleri ilân olunur. (4284)

Edirne Mıntaka İktısad Müdürlüğünden: Dokuma Ustası Alınacak

Trakya köylerinde çalışacak olan el dokuma kurslarında öğretmenlik etmek üzere bir dokuma ustası alınacaktır.

1 — Verilecek ücret 50 - 75 liradır.
2 — Askerlikle ilgisi olmıyacaktır.
3 — Sıhhati tam olacaktır.
4 — İsteklilerin mahallî zabıtasından alacakları hüsnühal varakası ve nüfus kâğıdı suretini bir dilekçeye rapten gönderilmek suretile Trakya Umumî Müfettişliğine müracaatleri ilân olunur. (4287)

İKİ ESİR

Yazan: *Lajos Zilahy* — 66 — Çeviren: *F. Zâhir Törümküney*

Almady'nin dudakları kıpırdadı. Fakat cevab veremedi. Yalnız gözleri müthiş bir korku içinde bunaldığını gösteriyordu.

Miett kendinden geçmiş bir halde yatağa kapandı. Yüzünü babasının solgun yüzüne yapıştırdı. Hıçkırıklı bir sesle:

— Babacığım, dedi. Ne oluyorsun?..

Birden fırladı. Oda kapısına doğru koştu. Bağırdı:

— Mili! Mili!..

Almady bu sırada hayret edilecek bir kuvvetle doğruldu. Yatağın içinde oturdu. Miett babasının yanına döndü. Onu omuzlarından kucakladı.

Hasta, itiraz kabul etmez bir ısrarla:

— Yere ineceğim, dedi. Fakat başı birden arkaya düştü. Miett, onu ihtimam ve şefkatle arkasıüstü yatırdı. Almady'nin gözleri sür'atle dumanlanıyordu.

Miett babasının son dakikalarını yaşamakta olduğunu anladı. Bütün vücudü titriyor, haykırmak, imdad çağırmak arzusile kıvranıyordu.

Mili saçı başı darmadağınık bir halde içeri girdi. Odadaki manzarayı görünce bir saniye gözleri dehşetten büyüdü. Sonra sessizce kayboldu. Vaziyetin vahametini anlamış, doktor çağırmağa koşmuştu.

Miett artık babasının gözlerine bakamıyordu. Bu bakışlardaki mana değişmiş, bu dünyadan ziyade öteki dünyaya aid bir mahiyet almıştı. Genc kadın, karyolanın önünde dizçöktü. Yüzünü babasının eli üzerine yasladı. Hıçkırarak inledi:

— Babacığım....

Bu vaziyette bir saatten fazla kaldı.

Odaya yabancı bir adam girdi. Elindeki büyük ve siyah çantayı masanın üstüne koydu. Yağmurdan ıslanmış şapkasını ve paltosunu bir sandalyanın üzerine attı. Ceketinin altındaki geceliğinin görünmemesi için yakasını kaldırmıştı. Uykusunu alamadan kaldırıldığı gözlerindeki kırmızılıktan belliydi.

Doğru Miett'in yanına gitti. Elinden tutup kaldırdı:

— Biraz bu tarafa geliniz hanımefendi

Miett masanın yanında durdu. Heyecanla doktorun her hareketini takib ediyor ve bu dakikada kalbinde bu adama karşı sonsuz bir saygı duyuyordu. Onun da herkes gibi sadece bir insan olduğunu ve ancak fennin imkân ve müsaadesi nispetinde bir iş yapmağa muktedir bulunduğunu unutuyor, ona ilâhî bir kudret atfediyordu. Doktor çantasından çıkardığı enjeksiyon aletile hastanın koluna bir şırınga yaptı.

Beş dakika bile sürmiyen bu ameliyat, Miett'e bir asır kadar uzun göründü. Doktor şimdi boruya benzer uzun bir aletle Almadynin kalbini dinliyordu. Miett daha fazla dayanamadı. Doktora yaklaştı. Kısık bir sesle sordu:

— Atlattı mı?

Doktor derhal cevab vermedi. Karyolanın yanından ayrıldı. Ağır, ölçülü hareketlerle aletlerini çantasına yerleştirmeğe başladı. Genc kadının sabırsızlandığını görünce, omuzlarını kaldırdı. Kendi kendine konuşur gibi mırıldandı:

— Bu dünyada hepimiz bir misafirden başka bir şey değiliz...

Almady, derin bir nefes aldı. Doktor, parmaklarile gözlerini kapadı. Sevimli ihtiyar, artık yaşayanlar arasından ayrılmıştı.

Miett kollarını uzatarak babasına doğru koştu. Karyolanın önünde birden dizleri büküldü. Başını yatağa dayadı. Saatlerce orada hareketsiz kaldı. Göz yaşları durmadan boşanıyordu.

Odada kendisinden başka daha bir çok kimselerin bulunduğunu hissediyordu. Bir kaç defa onu oradan ayırmağa teşebbüs ettiler. Fakat Miett kimseyi dinlemiyor, babasının yatağından ayrılmıyordu.

Sabaha karşı doktor Varga karısile geldi. Miett'in halini görünce, karı ve koca bir saniye tereddüd etmeden onu koltuklarının altından kucakladılar ve adeta sürükleyerek odasına götürdüler.

XIII

Esirlerin mektublarını dört aydanberi Siberyanın sonsuz buz deryaları yutuyordu. Senelerdenberi uzayıp giden harb artık Rus postalarını da işlemez bir hale getirmişti. Tobolsk sanki bütün dünya ile irtibatı kesilmiş bir toprak parçasına dönmüştü.

Peter, kurd derisinden yapılmış kürküne sarılmış, kapının eşiğinde oturuyordu. Parlak güneşli bir kış günüydü.

Düşünüyordu. Evinden 1914 yazında, iki üç ay sonra dönmek ümidile ayrılmıştı. Şimdi 1917 senesinin birinci ayında bulunuyorlardı. El'an yuvalarına kavuşacaklarına dair en küçük bir alâmet bile yoktu.

Arkadaşları hizmet erlerile birlikte İrtiş'e balık avına gitmişlerdi. Bu mevsimde burada balık avlamak öyle her babayiğitin kârı değildi. Evvelâ baltalarla kalın buz tabakalarını parçalamak, sonra bir kaç kilo balık için akşama kadar uğraşmak...

Otelde kendisinden başka Kölber'le Vedreş kalmışlardı. Kölber odasında hatıra yazmakla meşguldü. Vedreş bahçede kendisinin meydana getirdiği küçük sahada patinaj yapıyordu.

Peter'in düşünceleri Zinayda'ya kaydı. Dört hafta evvel bir pazar sabahı kilisede gördüğü kızın ismi Zinayda İgnatovna Lorina idi.

Peter, ertesi pazar kiliseye gittiği zaman, genc kızı gene bir hafta evvel olduğu gibi kilisenin arka sıralarında diz çökmüş görmüştü. Hafta ortasında bir gün bir iş için şehre inmişti. Saat on ikide kilisenin önünden geçiyordu. Birdenbire aklına içeri girip ibadet etmek geldi. Kiliseden içeri adımını atar atmaz şaşaladı. Genc kız, gene her zamanki yerinde diz çökmüş, derin bir huşu' içinde ibadet ediyordu. Kilisede genc kızdan başka bir de üstü başı perişan, sakalları uzamış bir adam vardı.

(Arkası var)